

BODI TRENUTNO NEDOSEGLJIV, ČE ŽELIŠ OSTATI ŽIV!

PROGRAM AKTIVNOSTI

16. – 22. januar 2013

1. UVOD

Javna agencija RS za varnost prometa bo v letih 2013-2014 koordinirala preventivno akcijo o nevarnosti uporabe mobilnih telefonov med vožnjo. Preventivna akcija bo predstavljena s sloganom **"Bodi trenutno nedosegljiv, če želiš ostati živ!"**. V letu 2013 se preventivna akcija izvede v enem terminu in sicer od 16.-22. januarja 2013.

Problematike motenj pozornosti med vožnjo, predvsem nevarnosti uporabe mobilnih telefonov med vožnjo, se na Javni agenciji RS za varnost prometa zavedamo in celotna preventivna akcija bo temeljila na osveščanju in dvigu varnostne kulture voznikov. Akcija bo interdisciplinarna, s sodelovanjem različnih subjektov, od Policije, Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, Ministrstva za zdravje, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, nevladnih organizacij, do glavnih mobilnih operaterjev v Sloveniji in zastopnikov mobilnih telefonov.

Slovenska zakonodaja v 35. členu Zakona o pravilih cestnega prometa (Uradni list RS, št. 109/2010) opredeljuje prepoved uporabe naprav ali opreme, ki zmanjšujejo voznikovo slušno ali vidno zaznavanje ali zmožnost obvladovanja vozila. Sem spada tudi voznikova uporaba telefona. V 3. odstavku 35. člena Zakona o pravilih cestnega prometa je vozniku izrecno dovoljena uporaba naprave za prostoročno telefoniranje. Za voznike, ki se ravnaajo v nasprotju z zakonsko določbo, je predpisana globa 120 €.

2. CILJ

V okviru preventivne akcije sta opredeljena naslednja cilja:

1. ZMANJŠATI STOPNJO UPORABE MOBILNEGA TELEFONA MED VOŽNJO.

Če se nevarnosti vožnje pod vplivom alkohola večina ljudi vendarle zaveda, je nekaj povsem drugega, ko beseda nanese na telefoniranje med vožnjo. Gre za razvado, ki se je med vozniki tako množično razširila, da so celo policisti nemočni. Kot je dokazala raziskava v Angliji, pa je med obema kršitvama povezava - če namreč voznik telefonira med vožnjo, je to tako, kot bi imel v krvi 0,8 promila alkohola (Burns et al., 2002).

Resen telefonski pogovor voznika povsem "okupira". Dejstvo je, da človek ni sposoben hkrati opravljati dveh miselnih operacij. Če se nekdo torej intenzivno pogovarja po telefonu, ne spremlja dovolj dogajanja v prometu. Leta 2007 so Američani opravili celoletno študijo, v katero so zajeli 100 voznikov in njihove avtomobile opremili s tremi kamerami. Ko so analizirali posnete prometne nesreče, so ugotovili, da jih je 80 odstotkov povzročila voznikova nepozornost. Možgani vsako sekundo prejmejo deset posnetkov dogajanja med vožnjo, torej 600 na minuto. Če se pogovarjamo po telefonu, možgani teh posnetkov ne dobijo, se pravi, da lahko voznik nekaj spregleda, pogosto žal kakšnega otroka ali motorista (Dingus et al., 2006).

2. POVEČATI STOPNJO ZAVEDANJA VOZNIKOV IN VOZNIC O NEVARNOSTI UPORABE MOBILNEGA TELEFONA MED VOŽNJO.

Poročilo Evropskega sveta za varnost prometa povzema ugotovitve različnih raziskav, ki prikazujejo, kakšen je vpliv uporabe mobilnega telefona med vožnjo na voznika:

Govorjenje: kognitivne sposobnosti (učinek je odvisen od stopnje emocij).

Klicanje: dvojni učinek (na pozornost na cesti in vožnjo – zmanjša pozornost na dogajanje na cesti, spremeni se tudi način vožnje. Voznik zaradi telefona pogosto ne prilagodi hitrosti in se posledično prepozno odzove na zaviranje, ko se vozilo pred njim nenadoma ustavi. Reakcijski čas se tako podaljša, nesreča je pogosto neizogibna).

Pisanje sporočil: voznik ima daljši reakcijski čas in ne vozi z obema rokama na volanu (Minimising In-Vehicle Distraction, 2010).

Slovenska zakonodaja telefoniranje med vožnjo dovoljuje, a le v primeru, če je v vozilo vgrajena naprava za prostoročno telefoniranje ali brezžična slušalka za uho, tako da vozniku pri tem ni treba fizično upravljati telefonskega aparata. Testi na simulatorjih pa so pokazali, da ni pomembnih razlik, ali uporabljate prostoročni sistem ali telefonirate kot večina voznikov s telefonom v rokah. Bistvo je namreč, da človek ni sposoben hkrati opravljati dveh zahtevnih miselnih operacij, ampak jih dela eno za drugo.

Ker raziskave kažejo, da kar 57 % klicev opravimo med vožnjo, je edino pravilno in tudi varno, da se v primeru nujnega pogovora ustavimo na postajališču, ugasnemo vozilo in klic opravimo v miru.

3. ANALIZA

V zadnjih letih je bilo v Sloveniji zaznано povečanje števila kršitev s področja uporabe mobilnega telefona med vožnjo:

- leta 2007 je bilo zabeleženih 7.641 kršitev;
- leta 2008 jih je bilo zabeleženih 10.192 (kar je 33,4 % več v primerjavi z 2007);
- leta 2009 jih je bilo zabeleženih 13.770 (kar je 35,1 % več v primerjavi z 2008);

- leta 2010 jih je bilo zabeleženih 17.080 (kar je 24 % več v primerjavi z 2009);
- konec leta 2011 pa je bilo zabeleženih 18.626 kršitev, kar predstavlja v primerjavi z letom 2007 kar 144 % povečanje zaznanih kršitev.
- V prvih 8 mesecih leta 2012 so policisti pri svojem delu zabeležili 12.558 kršitev s področja uporabe mobilnega telefona, kar je 3 % manj kot v istem obdobju leta 2011 (12.881) in 10 % manj kot v obdobju leta 2010 (14.297).

V letu 2012 so v času akcije policisti ugotovili:

- V prvem terminu akcije od 16. do 27. januarja 2012 so policisti pri svojem delu nadzirali tudi uporabo mobilnih telefonov med vožnjo. V tem času so izdali 9.383 plačilnih nalogov, od tega za uporabo mobilnih telefonov med vožnjo 2.156, kar je 23 % vseh plačilnih nalogov. Prav tako so policisti izrekli 1.039 opozoril, od tega 158 za uporabo mobilnih telefonov med vožnjo, kar je 15 % vseh izrečenih opozoril.
- V drugem terminu od 10. do 15. decembra 2012 so policisti pri svojem delu nadzirali tudi uporabo mobilnih telefonov med vožnjo. V tem času so policisti ugotovili 880 kršitev, od tega izrekli 72 opozoril, izdali 803 plačilne naloge (skupaj z mandatnimi kaznimi za tujce) in podali 5 obdolžilnih predlogov za uporabo mobilnih telefonov med vožnjo.

Po tujih raziskavah uporaba mobilnih telefonov med vožnjo vpliva na:

- slabši reakcijski čas (50 % slabši kot vožnja v normalnih pogojih ter 30 % slabši kot vožnja pod vplivom alkohola pri stopnji 0,8 g/kg krvi);
- počasnejše zaznavanje in reagiranje na prometno signalizacijo;
- daljši zavorni čas z večjo intenziteto zaviranja in manjšo zavorno potjo (pri vožnji z uporabo mobilnega telefona se reakcijski čas poveča iz 0,3 sekunde na 0,7 sekunde);
- zmanjšano zaznavanje okolice in prometa;
- večje tveganje pri odločitvah (zmanjšana varnostna razdalja, manjše prilagoditve hitrosti in drugim razmeram na cesti);
- kompenzacijsko vedenje (zmanjšana hitrost);
- manjša stopnja uporabe varnostnega pasu (Breen, 2009).

Javna agencija RS za varnost prometa je bila naročnik raziskave na vzorcu 800 polnoletnih prebivalcev Slovenije, ki vsaj 1x tedensko vozijo osebno ali tovorno vozilo. Raziskava je bila opravljena v decembru 2011 in januarju 2012.

Ugotovili smo, da :

- 25,3 % voznikov med vožnjo uporablja mobilni telefon (za pogovore ali pisanje/pregledovanje SMS sporočil ali branje elektronske pošte). Med njimi je več tistih, ki opravljajo daljše vožnje.
- Polovica (49,5 %) voznikov, ki uporabljajo mobilni telefon med vožnjo, opravljajo kratke pogovore (1-2 klica), ki niso povezani s službo (47,8 %), v večji meri pa sprejemajo klice (manj je takih, ki opravljajo tudi odhodne klice). Povprečno se po mobilnem telefonu med vožnjo pogovarjajo 8 minut.
- Manjši delež (12,2 %) voznikov, ki med uporablja mobilni telefon med vožnjo, pregleduje ali piše SMS sporočila oz. pregleduje elektronsko pošto. 58,3 % pregleda 1 do 2 sporočili, približno tretjina (29,2 %) pa med vožnjo 1-2 sporočili tudi napiše.
- 38,6 % voznikov, ki med vožnjo uporabljajo mobilni telefon, z vozilom nikoli ne ustavi na primernem mestu, poleg tega pa je le 22,8 % takih, ki se ustavijo pogosto ali vedno.
- Zaskrbljujoč je podatek, da le tretjina (33,3%) voznikov, ki med vožnjo uporabljajo mobilni telefon, pri tem uporablja napravo za prostoročno telefoniranje. Polovica (53,2%) tistih, ki napravo za prostoročno telefoniranje uporablja, jo uporablja vedno. Uporabniki se strinjajo, da naprava za prostoročno telefoniranje olajša telefoniranje med vožnjo (9,2) ter tudi da omogoča varnejše telefoniranje med vožnjo (9,0).
- Med splošnimi dejavnostmi, ki lahko motijo voznika med vožnjo, prevladuje le iskanje poti po zemljevidu (na lestvici od 1 do 10: 8,6), ostale dejavnosti voznike motijo v manjši meri. Voznike, ki med vožnjo uporabljajo mobilni telefon, vse navedene aktivnosti motijo v manjši meri kot ostale. Med dejavnostmi, ki so povezane z uporabo mobilnega telefona, so najbolj moteče dejavnosti, pri katerih je voznik najmanj pozoren na dogajanje na cesti. To so pisanje (9,3) in pregledovanje

(8,8) SMS sporočil ter vpisovanje telefonske številke v mobilni telefon (8,7).

- Vozniki se strinjajo, da uporaba mobilnega telefona med vožnjo ni varna in podpirajo omenjene zakonske predloge o omejitvi uporabe mobilnega telefona med vožnjo.

Žal podatkov o številu prometnih nesreč v Sloveniji, ki se zgodijo zaradi uporabe mobilnega telefona med vožnjo, nimamo. Prav tako ne vemo, koliko ljudi je na naših cestah umrlo ali se poškodovalo prav zaradi uporabe mobilnega telefona med vožnjo. Pridobivanje takšnih podatkov je namreč izredno težavno, saj bi potrebovali spremembo zakonodaje, ki bi omogočala vpogled v baze podatkov mobilnih operaterjev. V prihodnje bomo morali razmišljati tudi o podobnih ukrepih, saj je po raziskavi uporaba mobilnega telefona med vožnjo izredno razširjena in na podlagi teh podatkov lahko predvidevamo, da je tudi uporaba mobilnega telefona med vožnjo pogosto eden od dejavnikov za nastanek prometne nesreče. Ker želimo obvarovati čim več življenj na naših cestah, se moramo zavedati tudi široke problematike uporabe mobilnih telefonov med vožnjo.

Viri:

- Breen, J. (2009). *Car telephone use and road safety*. Final report. An overview prepared for European Commission, UK.
- Burns, P.C., Parkes, A., Burton, S., Smith, R.K. & Burch, D. (2002). *How dangerous is driving with a mobile phone*.
- Dingus, T.A., Klauer, S.G., Neale, V.L., Petersen, A., Lee, S.E., Sudweeks, J., Perez, M.A., Hankey, J., Ramsey, D., Gupta, S., Bucher, C., Doerzaph, Z.R., Jermeland, J. & Knipling, R.R. (2006): *The 100-car naturalistic driving study: phase II – results of the 100-car field experiment*. Report DOT HS 810 593. National Highway Traffic Safety Administration, U.S. Department of Transportation, Washington D.C.
- *Minimising In-Vehicle Distraction* (2010). "PRAISE", Report 5. European Transport Safety Council, Brussels, Belgium.
- *Preventivna akcija o uporabi mobilnega telefona med vožnjo – raziskava 1. del* (2012). Javna agencija RS za varnost prometa.

3. UKREPI v obdobju od 16. do 22. januarja 2013

Zap. št.	VRSTA UKREPA	IZVAJALEC	ČAS IZVEDBE	KRAJ IZVEDBE	OPOMBA
1.	Email kampanja	AVP	16.-22.jan.	Slovenija	Izdelava sporočila, ki bo poslan na več tisoč email naslovov
2.	Posebna opozorila kandidatom pri opravljanju voziškega izpita	AVP	2013	Slovenija	
3.	Sporočilo o preventivni akciji za področje osnovnih šol in srednjih šol	Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport	Januar 2013	Srednje, poklicne šole in gimnazije v Sloveniji	
4.	Intenzivna kampanja	AMZS	16.-22. jan.	AMZS center varne vožnje na Vranskem	Vsi udeleženci tečajev prejmejo reklamne letake, ki opozarjajo na negativne vplive uporabe mobitela med vožnjo.
5.	Pri rednem delu bodo policisti poostreno nadzirali uporabo mobilnih telefonov med vožnjo	Policija	16.-22.jan.	Slovenija	Povečati obseg nadzora
6.	Seznanjanje javnosti preko operativno komunikacijskih centrov policije o poteku akcije ob vsakodnevem poročanju o stanju varnosti in delu policije v zadnjih 24	OKC Policija	16.-22.jan. (dopoldan)	Operativno komunikacijski center Generalne policijske uprave in operativno komunikacijski centri na Policijskih upravah	

	urah				
16.	Delitev gradiva strokovni javnosti	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve	Celo leto 2013	Slovenija	Skupnost centrov za socialno delo, Skupnost socialnih zavodov Slovenije, Socialna zbornica Slovenije, Inštitut RS za socialno varstvo in drugi.
17.	Objava na spletni strani ministrstva in na spletnem portalu nacionalne mreže za varnost in zdravje pri delu	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve	Januar 2013	Spletne strani	
32.	Obravnavanje varnostne problematike uporabe mobilnih telefonov med vožnjo vozil v cestnem prometu v okviru splošnih predavanj o prometnih pravilih. V času poteka akcije bodo predstavljeni psihološki vplivi uporabe telefona, statistika nesreč zaradi nepravilne uporabe in znanstveni izsledki obravnavanega področja.	Zveza ZŠAM Slovenije	2013	Lokalna območja posameznih združenj ZŠAM (51 združenj)	□ Program osvežitvenih predavanj »Kako varno vozimo po naših cestah«, nosilec ZŠAM Slovenska Bistrica □ Splošni programi varnosti v cestnem prometu □ Vzgoja osnovnošolcev v različnih oblikah izobraževanja v prometu □ Seznanjanje z pravili pri izvajanju kolesarskih izpitov 4.razredi OŠ
33.	Distribucija informacijskega materiala udeležencem v prometu (zloženke, plakati)	Zveza ZŠAM Slovenije	2013	Lokalna območja posameznih združenj ZŠAM (51 združenj)	□ Distribucija udeležencem na predavanjih □ Javna mesta v lokalnih skupnostih □ Osnovne in srednje šole
34.	Objava prispevkov na temo	Zveza ZŠAM	2013	Prometni vestnik 9.000	□ Ciljna publika: člani

	cestno prometne vzgoje in preventive ter promocijskega materiala preventivne akcije v glasilu Prometni vestnik	Slovenije		izvodov	ZŠAM, prevozniška podjetja, logisti, vozniki, javne inštitucije, občine 1 Objava VI št. PV dec 2011, VI št. PV dec 2012
--	--	-----------	--	---------	--

5. MEDIJSKI NAČRT IN AKTIVNOSTI

Javna agencija RS za varnost prometa, z namenom, da doseže cilje preventivne akcije, pripravlja širok splet medijske kampanje. Medijski cilj za nacionalno akcijo je optimiziranje dosega medijske akcije ob hkratni graditvi frekvence v množičnih medijih. Glede na karakteristike ciljne skupine in učinkovitost medijev, bo za oglaševanje uporabljen medijski splet, ki vključuje predvsem oglaševanje na televiziji, na radiu, zunanjem oglaševanju, internetu ter drugih oblikah oglaševanja.

V času akcije bo tudi z namenom seznanja širše javnosti poleg medijske kampanje izvedeno tudi naslednje:

- priprava gradiva za objavo na internetu,
- objava sporočila za javnost na spletni strani AVP
- dogovor s predstavniki elektronskih medijev za medijsko podporo ukrepov v času akcije,
- dogovor s Policijo, da v vsakodnevnih jutranjih predstavitev o delu v zadnjih 24 urah, ki poteka preko nekaterih radijskih postaj, seznani javnost tudi o poteku akcije,
- seznanjanje javnosti o poteku akcije in morebitnih posebnostih,
- posredovanje podatkov o ukrepih zainteresirani javnosti.

6. ZAKLJUČEK

Idealno bi bilo, da bi se vsi vozniki zavedali nevarnosti uporabe mobilnih telefonov med vožnjo in temu primerno ukrepali. Motnje pozornosti med vožnjo, kamor lahko štejemo tudi telefoniranje so pogost dejavnik prometnih nesreč in po nekaterih tujih raziskavah, je nevarnost prometne nesreče kar 4x večja, če voznik med vožnjo telefonira. V slovenski zakonodaji je zapisana prepoved telefoniranja med vožnjo, pri kateri voznik drži telefon v rokah, prostoročno telefoniranje pa je dovoljeno. Kljub temu, pa je varna ustavitev vozila na primernem mestu in šele nato telefoniranje, varnejša in bolj priporočljiva rešitev.

Menimo, da bo preventivna akcija za zmanjšanje uporabe mobilnih telefonov med vožnjo prispevala k večji varnosti vseh udeležencev v cestnem prometu. Če bomo s

tokratno akcijo za določen odstotek zmanjšali posledice prometnih nesreč ali celo obvarovali kakšno življenje, bo nedvoumno dosežen namen.

Ljubo Zajc
Direktor AVP